

Trường lão bộ

Bách khoa toàn thư mở Wikipedia

Bài này viết về một trong hai bộ phái Phật giáo sơ khai. Đừng nhầm lẫn với đại biểu Phật giáo Nam truyền hiện đại, xem Thượng tọa bộ.

Trường lão bộ (tiếng Phạn: स्त्‍वविरवाद, *sthaviravāda*, tiếng Pali: *theravāda*, tiếng Tạng: *Neten depa*, chữ Hán: 上座部) là một trong hai bộ phái Phật giáo đầu tiên của Phật giáo sơ kỳ. Bộ phái này gồm những tăng sĩ có tư tưởng bảo thủ, muôn duy trì nguyên vẹn những giới luật hình thành từ thời Phật tại thế, vì vậy sau Đại hội kết tập kinh điển Phật giáo lần thứ hai đã tách khỏi tăng-già nguyên thủy với đa số là tăng sĩ có quan điểm cấp tiến.^[1]

Hình thành

Hầu hết các tài liệu đều cho rằng Trường lão bộ được hình thành từ sau Đại hội kết tập lần thứ hai. Tuy lý do để triệu tập của Đại hội kết tập lần thứ hai là khá khó hiểu và mơ hồ, nhưng các học giả đều thống nhất kết quả của nó là sự chia rẽ đầu tiên trong Tăng đoàn, hình thành nên Trường lão bộ và Đại chúng bộ (*Mahāsāṃghika*).^[1]

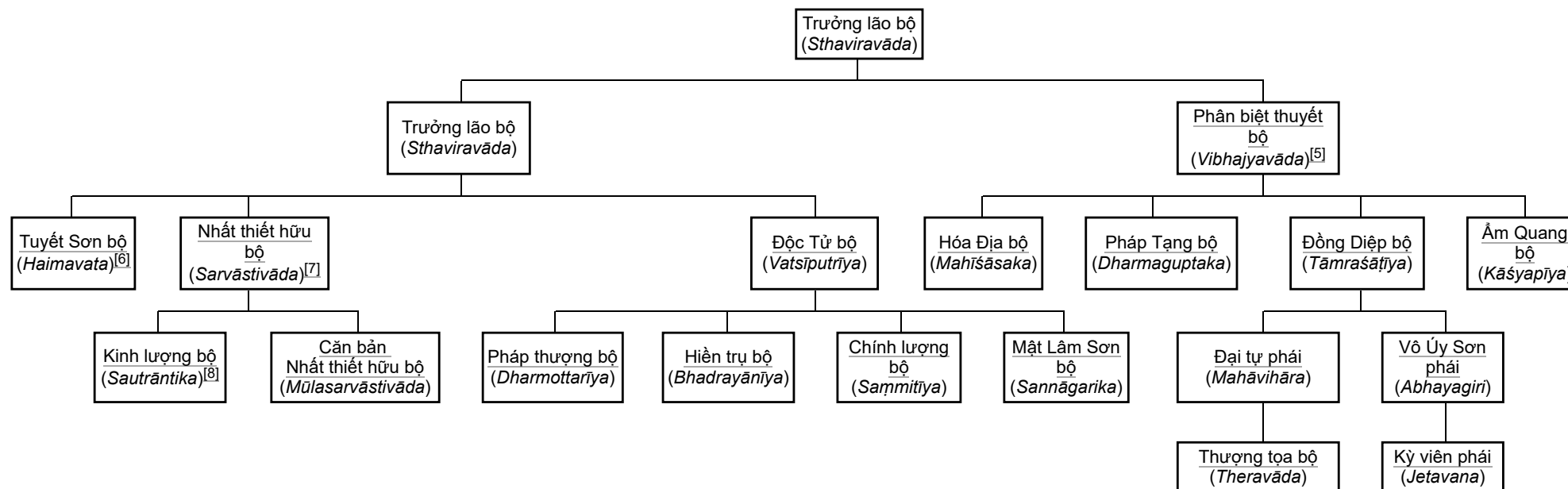
Nguyên nhân của sự chia rẽ này vẫn chưa được các học giả thống nhất. Theo truyền thống của Theravāda, dẫn theo Đại sử (*Mahāvastu*), nguyên nhân gây chia rẽ là sự tranh chấp về 10 điều u hợp pháp (*Dasavatthūni*) do tăng chúng xứ Bạt-kỳ (*Vajji*) đề xuất. Một thuyết khác cũng phổ biến khác, nguyên nhân chia rẽ tăng đoàn là từ mâu thuẫn của 5 luận điểm (*pañcavastu*) về A-la-hán do Đại Thiên (*Mahādeva*) đề xuất. Các nhà nghiên cứu hiện đại như André Bareau, Paul Demiéville, Nalinaksha Dutt... đều thiên về một trong hai thuyết chính trên, nhưng tất cả đều thống nhất quan điểm bản chất sự chia rẽ liên quan đến giới luật (*vinaya*).

Phân chia thành các bộ phái nhỏ

Sự bất đồng về giới luật tiếp tục là nguyên nhân của các sự chia rẽ tiếp theo ở cả Trường lão bộ (*Sthaviravāda*) và Đại chúng bộ (*Mahāsāṃghika*). Trường lão bộ sau đó phân chia thành các bộ phái nhỏ hơn, tuy nhiên số lượng, tên gọi và hệ truyền thừa của các bộ phái về sau ghi nhận không thống nhất. Khái quát sự khác biệt này theo hai nhánh Nam tông và Bắc tông như sau:

Bảng đối chiếu phân tách bộ phái	
Truyền thống Nam tông	Truyền thống Bắc tông
Trường lão bộ (<i>Sthaviravāda</i>)	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Phân biệt thuyết bộ</u> (<i>Vibhajjavāda</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Thượng tọa bộ</u> (<i>Theravāda</i>) ▪ <u>Hóa Địa bộ</u> (<i>Mahīśāsaka</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Pháp Tạng bộ</u> (<i>Dharmaguptaka</i>) ▪ <u>Nhất thiết hữu bộ</u> (<i>Sarvāstivāda</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Âm Quang bộ</u> (<i>Kāśyapīya</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Thuyết chuyển bộ</u> (<i>Sankrantika</i>) ▪ <u>Thuyết kinh bộ</u> (<i>Sautrāntika</i>) ▪ <u>Độc Tử bộ</u> (<i>Vatsīputriya</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Pháp thượng bộ</u> (<i>Dharmottariya</i>) ▪ <u>Hiện trụ bộ</u> (<i>Bhadrayāniya</i>) ▪ <u>Mật Lâm Sơn bộ</u> (<i>Sannāgarika</i>) ▪ <u>Chính lượng bộ</u> (<i>Sammitiya</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Tuyết Sơn bộ</u> (<i>Haimavata</i>) ▪ <u>Nhất thiết hữu bộ</u> (<i>Sarvāstivāda</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Độc Tử bộ</u> (<i>Vatsīputriya</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Pháp thượng bộ</u> (<i>Dharmottariya</i>) ▪ <u>Hiện trụ bộ</u> (<i>Bhadrayāniya</i>) ▪ <u>Chính lượng bộ</u> (<i>Sammitiya</i>) ▪ <u>Mật Lâm Sơn bộ</u> (<i>Sannāgarika</i>) ▪ <u>Hóa Địa bộ</u> (<i>Mahīśāsaka</i>) <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Pháp Tạng bộ</u> (<i>Dharmaguptaka</i>) ▪ <u>Âm Quang bộ</u> (<i>Kāśyapīya</i>) ▪ <u>Kinh lượng bộ</u> (<i>Sautrāntika</i>)

Theo các nhà nghiên cứu hiện đại, căn cứ vào việc khảo cứu đối chiếu giữa các tài liệu Trường lão bộ và Đại chúng bộ, sự phân chia bộ phái của Trường lão bộ có thể gián hóa.^{[2][3][4]}

Liên hệ đến Theravāda

Truyền thống Theravāda của ở Sri Lanka và Đông Nam Á đã tự nhận mình có nguồn gốc trực tiếp từ Trường lão bộ, vì từ "thera" trong tiếng Pali tương đương với "sthavira" trong tiếng Phạn.^[2] Điều này đã làm cho các nhà sử học phương Tây ban đầu nhầm lẫn và cho rằng hai trường phái này là giống hệt nhau.^[2] Tuy nhiên, theo học giả Damien Keown, qua các khảo cứu hiện đại, không có bằng chứng lịch sử nào cho thấy ý hệ phái Theravada đã phát sinh cho đến khoảng hai thế kỷ sau cuộc đại phân ly xảy ra sau Đại hội kết tập lần thứ ba.^[9] Vào thời điểm đó, Trường lão bộ đã bị phân chia thành nhiều bộ phái nhỏ hơn.^[2] Chỉ đến vào thế kỷ thứ IV, qua biên niên sử Dipavaṃsa (Đạo sử), các tăng sĩ Mahāvihāra ở Sri Lanka đã bắt đầu cố gắng xác định nguồn gốc kết nối của mình với Trường lão bộ.^[10] Theo học giả Bhante Sujato, mối liên hệ này thực chất xác định Trường lão bộ (*Sthaviravāda*) là nguồn gốc của một nhóm các bộ phái liên quan, một trong số đó là Thượng tọa bộ (*Theravāda*).^[11]

Chú thích

- ↑ *a b* Harvey, Peter (2013). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices (2nd ed.)*. Cambridge, UK: Cambridge University Press. pg. 89-90.
- ↑ *a b c d* Skilton 2004, tr. 66-67.
- ↑ Ấn Thuận, *Phật giáo Ấn Độ* (印度之佛教), 1943. Chương 6.
- ↑ Ấn Thuận, *Lịch sử tư tưởng Phật giáo Ấn Độ* (印度佛教思想史), 1988. Chương 2, tiết 2.
- ↑ Sujato 2006, tr. 61.
- ↑ Nguyễn là Trường lão bộ, sau khi Nhất thiết hữu bộ tách ra thì đại bộ phận tăng chúng dời đến Himalaya, do đó có tên là Tuyết Sơn bộ.
- ↑ Còn gọi là Thuyết nhân bộ.
- ↑ Còn gọi là Thuyết chuyển bộ.
- ↑ Keown 2003, tr. 279-280.
- ↑ Morgan 2010, tr. 113.
- ↑ Sujato, Bhante. "Why Devadatta Was No Saint".

Tham khảo

- Paul Demiéville, *À propos du Concile de Vaisāli. T'oung Pao* **40**, 1951. Leiden: E.J. Brill, pp. 239–296.
- André Bareau, *Les Sectes bouddhiques du petit véhicule et leurs Abhidharmapiṭaka*, Paris, PEFEO, 1955, 310 p. [1] (https://fr.scribd.com/document/216283702/Bareau-1955-Les-sectes-bouddhiques-du-petit-vehicule-pdf)
- André Bareau, *Les premiers conciles bouddhiques*, Annales du Musée Guimet, 1955, XII-150 p.
- Ấn Thuận (印順), *Phật giáo Ấn Độ* (印度之佛教), 1943.
- Ấn Thuận (印順), *Tuyển tập Kinh văn Phật giáo nguyên thủy* (原始佛教聖典之集成), 1971.
- Ấn Thuận (印順), *Lịch sử tư tưởng Phật giáo Ấn Độ* (印度佛教思想史), 1988.
- Hirakawa, Akira; Groner, Paul (1998), *A History of Indian Buddhism: From Śākyamuni to Early Mahāyāna*, Motilal Banarsidass, ISBN 9788120809550
- Dutt, Nalinaksha (2007), *Buddhist Sects in India*, Motilal Banarsidass, ISBN 978-8120804289
- Keown, Damien (2003), *A Dictionary of Buddhism*, Oxford University Press, ISBN 978-0198605607
- Morgan, Diane (2010), *Essential Buddhism: A Comprehensive Guide to Belief and Practice*, Praeger, ISBN 978-0313384523
- Skilton, Andrew (2004), *A Concise History of Buddhism*, Windhorse Publications, ISBN 978-0904766929
- Sujato, Bhante (2006), *Sects & Sectarianism: The Origins of Buddhist Schools*, Santi Forest Monastery, Bản gốc lưu trữ ngày 17 tháng 7 năm 2021, truy cập ngày 17 tháng 7 năm 2021
- Williams, Paul (2004), *Buddhism: Critical Concepts in Religious Studies, vol. 2.*, Routledge, ISBN 978-0415332262
- Yao, Zhihua (2012), *The Buddhist Theory of Self-Cognition*, Routledge, ISBN 978-0415544382
- Thích Nguyên Lộc, Nguyên nhân phân phái đầu tiên trong Phật giáo Ấn Độ & kỳ kiết tập thứ hai (https://giacngo.vn/nguyen-nhan-phan-phai-dau-tien-trong-phat-giao-an-do-ky-kiet-tap-thu-hai-post22419.html)

Lấy từ "https://vi.wikipedia.org/w/index.php?title=Trường_lão_bộ&oldid=67950227"